

Hannele Klemettilä

KALMAN KARAMELLIT

ja muita keskiajan
murhatapauksia

DOCENDO

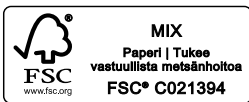
Kalman karamellit ja
muita keskiajan murhatapauksia

Hannele Klemettilä

**KALMAN
KARAMELLIT**

ja muita keskiajan
murhatapauksia

DOCENDO

© Hannele Klemetilä ja Docendo, 2024

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

www.docendo.fi

Suomen Tietokirjailijat ry on tukenut teoksen kirjoittamista.

Kaikki suomennokset kirjoittajan, ellei toisin mainita.

Kannen kuvat: Istock

Kansi: Emilia Mensalo / Taittopalvelu Yliveto Oy

Taitto ja ulkoasu: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-382-991-6

Painettu EU:ssa

Sisällys

Kalman karamellit eli valencialaiset myrkkymurhat	7
Saparohäntäinen murhaaja.....	29
Murha rakkauden tähden	43
Moncaden tornin vanki	63
Murhaajamunkit	89
Pyövelinpojan murha.....	111
Mustasukkaisuusmurhat	133
Unissakulkijamurhat.....	153
Murha joka muutti historiaa	167
Sarjamurhaajan tunnustukset	191
Piirasmurhat	227
Loppusanat	243
Kiitokset.....	249
Lähteitä ja kirjallisuutta.....	250

1. LUKU

Kalman karamellit eli valencialaiset myrkkymarhat

”Kuutta asiaa Herra vihaa, seitsemää hän ei edessään siedä: ylpeitä silmiä, petollista kieltä, viattoman veren tahraamia käsiä, sydäntä, joka punoo ilkeitä juonia, jalkoja, jotka rientävät rikoksen teille, väärää todistajaa ja vilpin puhujaa ja ihmistä, joka yllyttää veljen veljeä vastaan.”

Sananl. 6:16–19.

VALENCIA, MARRASKUUN 1. PÄIVÄ VUONNA 1441. Pere Roquerin talosta kiirii kimeitä tuskanhuutoja ja kovaäänistä vaikerusta. Huolestuneet naapurit rientävät katsomaan, mitä on tekeillä. Heitä odottaa kynnyksellä järkyttävä näky: talon asukkaat vääntelehtivät ja ryömivät lattialla ja antavat ylen. Kolme viikkoa myöhemmin talon nuori emäntä Isabel ja tämän samanniminen isoäiti ovat kuolleet.

Kuluu kolme kuukautta. Helmikuun 19. päivänä vuonna 1442 Valencian kaupungin rikosoikeuden tuomarin ritari Joan Sifren johtamassa istunnossa Pere Roquer syyttää appeaan Sanxo Calbóa murhaajaksi ja myrkyttäjäksi. Kaksi

hänen perheensä ja taloutensa jäsentä on kuollut, ja osa kärsii yhä myrkyin jälkivaikutuksista.

Syytösten esittämisen jälkeen tapahtumat etenevät nopeasti, sillä kyse on vakavista rikosepäilyistä. Jo seuraavana päivänä Sanxo Calbó pidätetään ja suljetaan Valencian kaupunginvankilaan. Tuomari Joan Sifre nimittää asianajajat molemmille osapuolille ja määrää aikataulun todistajien etsimiselle ja kuulemiselle.

Todistajia laidasta laitaan

Sanxo Calbón tapausta koskeva asiakirja-aineisto on säilynyt poikkeuksellisen laajana ja yhtenäisenä Valencian arkistossa. Sitä on tutkinut syvällisesti Carmel Ferragud, jonka artikkeli on tämän luvun päälähte. Tapaus valaisee monipuolisesti murhatekojen suunnittelua, toteutusta ja motiiveja sekä sitä, miten viranomaiset tutkivat monimutkaista murhatapausta ja jakoivat oikeutta sekä kehittivät lainsäädäntöä kansalaisten paremmaksi turvaksi. Samalla historiantutkijoille tarjoutuu tietoa terveydenhuollon ammattilaisten, lääkäreiden ja apteekkareiden toiminnasta keskiajan kaupunkimiljöössä.

Helmikuussa 1442 neljäkymmentä todistajaa, joista kuusi naisia, saapui kuultaviksi Valencian oikeustalolle. Joukossa oli syytetyin sukulaisia, ystäviä ja tuttavien sekä entisiä ammattiveljiä ja asiakkaita. Todistajat edustivat

eri yhteiskuntaluokkia ja ammatteja: kahdeksan tekstiilityöläistä, kangaskauppias, käsineentekijä, värjäri, housusukkien myyjä, parkitsija ja kaupanvälittäjä, kaksi lääkäriä, kaksi apteekkaria ja parturi, pappi, kaksi notaaria ja kaksi puodinpitäjää, kaksi aateloitua ritaria ja neljä hyvämaineista porvaria, *ciudadans honorats*. Kuten tavallista, todistajien lausunnot vaihtelivat melkoisesti; kun jotkut kertoivat tuskin mitään tapauksen kannalta ratkaisevaa, toiset antoivat useita hyödyllisiä ja yksityiskohtaisia tietoja.

Keskiajan myrkkyrikoksia tutkinut Franck Collard huomauttaa, ettei varsinkaan näitä tapauksia koskevissa oikeudenkäynneissä ollut useinkaan saatavilla aineellisia todisteita, ja lisäksi oli hyvin harvinaista, että syytetty saatiin kiinni itse teossa. Siksi tietoa oli tarpeellista kerätä haastattelujen avulla kyselemällä, mitä eri ihmiset olivat nähneet ja kuulleet syyllisen ja uhrin tai uhrien tekevän ja sanovan eri tilanteissa. Myös syytetyn maineella, hyvällä tai huonolla, oli merkittävää painoarvoa, joten todistajia pyydettiin kertomaan siitäkin. Kaikkein suurin painoarvo oli kuitenkin syylliseltä saadulla tunnustuksella, joka hankittiin tilanteen vaatiessa kidutuskuulustelun avulla.

Murhan valmistelu ja toteutus

Todistajien haastatteluista kävi ilmi, että Sanxo Calbó oli alkanut suunnitella ja valmistella murhahanketta vuoden

1441 kesän ja syksyn aikana. Hän osti murhaan tarvitsemaansa ainetta eli arsenikkia kahdesta eri paikasta: maustekauppias Joan Agostín puodista ja apteekkari Martí Martinezilta. Molemmille miehille hän antoi saman selityksen: hän tarvitsi myrkyä tuhotakseen isot rotat, jotka teki-
vät tuhotöitään kahden ritarin, Jaume ja Mateu Pujadesin talossa. Ne tunkeutuivat taloon viereisestä puutarhasta ja söivät työhuoneessa omistajien asiapapereita. Talon omistajat kertoivat oikeudelle, että heidän taloudenhoitajansa Miquel Raimerin oli ollut määrä hankkia arsenikkia rottien tuhoamiseen. Syystä tai toisesta, heidän tietämättään, mies oli uskonut tehtävän tuttavalleen Sanxo Calbólle.

Sanxo Calbó kävi myrkyostoksilla molemmissa puodeissa kahdesti muutaman päivän välein ja selitti molemmille myyjille jälkimmäisellä käynnillään, että ensimmäinen arsenikki-erä oli ollut tehotonta, joten hän tarvitsi vahvempaa laatua. Koska myyjät olivat mielestään jo ensi käynnillä myyneet paitsi tehokasta myrkyä myös suuren määrän sitä, molemmat hämmästelivät, ettei se ollut riittänyt. Silloin Sanxo Calbó oli kertonut heittäneensä ylimäärän viemäriin, jottei siitä koituisi vahinkoa ulkopuolisille. Maustekauppias Agostí perusteli oikeudessa myrkyn myymistä sillä, että tunsi ostajan entuudestaan eikä hänellä siis ollut syytä epäillä tämän aikeita. Sanxo Calbó maksoi molemmille myyjille jokaisesta neljästä ostoksesta kaksi denaria. Arsenikin hankkiminen oli siis sekä helppoa että edullista keskiajan lopun Valenciassa.

Sanxo Calbó noudatti murhasuunnitelmaansa kylmän rauhallisesti. Marraskuun ensimmäisenä päivänä hän

sirotteli arsenikkia hedelmäkonvehtien päälle ja vei nuo ”kalman karamellit”, kuolettavan vaaralliset herkut, tyttärensä Isabelin ja Pere Roquerin taloon. Paikalla olivat näiden kahden lisäksi Isabelin samanniminen isoäiti, Pere Roquerin äiti Estevena, palvelijatar Joana sekä Isabelin ja Pere Roquerin imeväisikäinen poikavauva. Sanxo Calbó kutsui kaikki maistamaan makeisia ja rohkaisi erityisesti tytärtään ja tämän isoäitiä ottamaan lisää.

Makeisia syöneet alkoivat voida huonosti miltei välittömästi. Pere Roquer kertoi oikeudessa kauheista vatsakivuista, voimakkaasta huimauksesta ja pahoinvoinnista. Myös naapurit kuvasivat myrkytettyjen kärsimyksiä, joita olivat saaneet todistaa mentyään sisään taloon tuskanhuutojen ja oksentamisen äänten hälyttäminä. He olivat nähneet myrkyt uhrit vääntelehtimässä lattialla ja miten nämä pyrkivät jalkeille, mutta joutuivat saman tien paneutumaan takaisin makuulle. Sama toistui yhä uudestaan, sillä he eivät pystyneet jäämään aloilleen kipujen ja pahoinvoinnin vuoksi.

Seuraavat askeleet

Sen jälkeen kun kaikki Pere Roquerin ja Isabelin talon asukkaat olivat saaneet eriasteisia myrkytysoireita marraskuun 1. päivänä, Sanxo Calbó jatkoi julman suunnitelmansa toteuttamista. Hän halusi varmistaa, ettei varsinkaan

Isabel-tytär selviäisi hengissä, mutta esitti samaan aikaan rakastavaa ja avuliasta isää ja etsi tyttärelle lääkäriä ympäri kaupunkia.

Ensimmäisenä Isabelin luona vierailut lääkäri nimeltä Joan d’Exulbe kertoi oikeudelle arvelleensa nuoren naisen vaivoja ruoansulatushäiriöiksi ja määränneensä hoidoksi oksennuslääkettä ja *exarob*-rohtosiirappia. Mutta kun Joan d’Exulbe tuli uudelle käynnille, kertoi Isabelin anoppi Estevena nähneensä Sanxo Calbón lisäävän rohtosiirappiin valkeaa jauhetta ja kysyneensä silloin, oliko lääkäri käsenyt tehdä niin. Joan d’Exulbe oli puolestaan päättänyt kysyä asiasta suoraan Sanxo Calbólta, joka selitti Isabelilla olevan vaikeuksia ottaa siirappia ja muita lääkkeitä, mistä syystä hän oli lisännyt mukaan sokeria. Lääkäri oli moittinut miestä ja sanonut tämän tehneen väärin, sillä siirappi oli jo valmiiksi makeaa eikä lääkkeisiin tullut lisätä mitään kysymättä neuvoa häneltä. Joan d’Exulbea ei enää kutsuttu uudelle käynnille.

Sanxo Calbó jatkoi myrkytyshankettaan päättäväisesti samalla kun esitti huolehtivan isän rooliaan. Hän laittoi myrkyä paitsi lääkkeisiin myös viiniin, kaivoveteen ja ruokiin: kaikkeen mihin kykeni, jotta pääsisi päämääräänsä.

Ensimmäisenä kuoli Isabelin isoäiti ja seuraavaksi myrkytyshankkeen pääkohde, Isabel. Se tapahtui 25. marraskuuta eli noin kolmen viikkoa sen jälkeen, kun nuori nainen oli syönyt ensi kerran myrkkymakeisia. Muun talonväen oireet jatkuivat eriasteisina; he kärsivät pahoinvoinnista, kivuista, huimauksesta ja halvauksen kaltaisista

vaivoista, kuten jäsenten voimattomuudesta. Myrkytysoireita oli myös eräillä talossa vierailleilla, jotka olivat käyntinsä aikana juoneet kaivon vettä.

Pere Roquerin epäilykset heräsivät ja vahvistuivat vähän kerrassaan. Hän ei ollut koskaan pitänyt apestaan, muttei voinut aluksi aavistaa tai kuvitella tätä kykeneväksi niin hirmuiseen rikokseen, eivätkä osanneet useimmat muuta. Oikeudessa Pere Roquer ilmoitti suorasukaisesti ja kaunistelematta käsityksensä Sanxo Calbósta. Tässä oli mies, joka vietti paha elämää. Huono kristitty, joka ei rakastanut Jumalaa eikä lähimmäisiään, ei käynyt messussa eikä noudattanut paastosääntöjä vaan söi lihaa milloin tahtoi. Manipuloiva mies, joka keskusteli ala-arvoisista aiheista ja himoitsi pakkomielteisesti vaurautta.

Vaikka osa todistajista puhui Sanxo Calbósta myönteiseen sävyyn, oli Pere Roquerin ohella muitakin todistajia, joiden lausunnot eivät olleet syytetylle suinkaan eduksi arvioitaessa hänen mainettaan, luotettavuuttaan ja luonnettaan.

Oikeudenkäynnin edetessä alkoi hahmottua kuva miehestä, joka oli taipuvainen valheisiin ja vilppiin. Miehestä, joka ei pitänyt työnteosta, mutta kylläkin helposta ja leveästä elämästä. Miehestä, joka haaveili vauraudesta ja tunsi kateutta muiden menestyksestä. Miehestä, joka päätti vaurastua oman tyttärensä ja sukulaistensa kustannuksella.

Sanxo Calbón menneisyys

Sanxo Calbón varhaisista vuosista ei tiedetä paljoakaan. Carmel Ferragud arvelee hänen olleen mahdollisesti orpo, sillä hän kasvoi pojasta mieheksi samannimisen setänsä ja tämän vaimon taloudessa. Vuonna 1418 setä naittoi hänet tytärpuolelleen Margaridalle, ja liitosta syntyi kaksi tytärtä, Ursula ja Isabel, joita setä muisti aikanaan anteliaasti testamentissaan.

Sanxo Calbó työskenteli nuorena miehenä setänsä alaisuudessa tämän omistamassa menestyvässä tekstiilialan työpajassa kunnes peri sen vuonna 1428. Itsenäiset liike-toimet sujuivat aluksi suotuisasti; Sanxo Calbólla oli omia apulaisia ja oppipoikia ja työpajan tuotteiden hyvä laatu tunnustettiin sekä ammattiveljien että asiakkaiden parissa.

Vähän kerrassaan asiat kuitenkin alkoivat mennä vikaan. Vuonna 1437 Sanxo Calbó erotettiin ammattikunnasta ja hän menetti työpajansa. Syynä olivat toistuvat petkutus-syytökset. Vuoden 1442 oikeudenkäynnin aikana Pere d'Aloça -niminen todistaja kertoi Sanxo Calbólla olleen tapana varastaa kankaanpaloja asiakkaiden tilauksia leikatessaan ja valmistellessaan. Sama todistaja sanoi, että Sanxo Calbó oli mies, joka teki mielellään vähän töitä ja kulutti paljon rahaa. Eräs toinen todistaja kertoi tämän syyttäneen kangasvarkauksista oman työpajansa apulaisia. Kuitenkin varastelu oli todistajan mukaan vanha tottumus: Sanxo Calbólla oli ollut tapana toimia samoin jo silloin, kun hän työskenteli setänsä alaisuudessa.

Oikeudenkäynnissä tuli ilmi muitakin arveluttavia seikkoja. Sanxo Calbó oli eräässä vaiheessa ollut vangittuna velkojensa vuoksi. Häntä oli syytetty myös hopeakupin varastamisesta lääkäri Civeralta sekä epäilty Pere Sastre-nimisen miehen murhasta.

Työpajan menetys vuonna 1437 johti kasvaviin velkoihin ja ongelmiin. Saadakseen tuloja Sanxo Calbó laittoi sedältään perimänsä talon vuokralle 340 *soun* vuosimaksua vastaan. Hän etsi töitä ja löysi sovittelutehtäviä Valencian satamakorttelissa. Kun hänen Ursula-tyttärensä kuoli vuoden 1439 ruttoepidemiassa, vain viidentoista vuoden ikäisenä, hän huijasi itselleen osan tyttarelleen kuuluneen talon tuotoista ja sai vastedes 800 *soun* edestä vuotuista ruokaeläkettä.

Suunnilleen noihin aikoihin Sanxo Calbó jäi leskeksi ja solmi uuden avioliiton. Vaimon nimi oli Joana, eikä häntä kuvattu kovinkaan mairittelevin sanakääntein oikeudenkäynnin aikana. Erään todistajan mukaan nainen oli juoppo, hullu ja parittaja. Avioliitto oli riitaisa, ja viimein Joana heitti Sanxo Calbón ulos yhteisestä kodista. Mies majaili ensin sisarensa luona ja seuraavaksi muutamia kuukausia Pere Roquerin taloudessa Isabel-tyttärensä kutsusta. Tässä asumisjärjestelyssä ilmeni kuitenkin nopeasti ongelmia, sillä Pere Roquer ei pitänyt apestaan, ja tunne oli molemminpuolinen.

Murhien motiivi

Oikeudenkäynnin edetessä kävi yhä ilmeisemmäksi, että murhien motiivina oli ollut taloudellinen hyöty ja erityisesti Isabel-tyttären omaisuus. Isabelin varallisuus oli nimittäin karttunut varsin merkittävästi hiljan solmitun avioliiton myötä. Avioliitto oli suureksi osaksi myrkkyyen kuolleen Isabelin isoäidin järjestelyjen ansiota, minkä lisäksi Isabel oli saanut tältä anteliaat myötäjäiset. Näihin kuului Valencian satamakorttelissa Grau de la Marissa sijaitseva talo ja 14 500 souta rahaa. Lisäksi Guillem Bernís, perheen lähipiiriin kuuluva Xirivellan seurakunnan pappi, lahjoitti Isabelille talon Sant Peren seurakunnassa ja toisen verovapaan talon peltoineen Massanassan kylässä Valencian maaseudulla. Isabelista tuli siis kertaheitolla melko vauras nuori vaimo.

Joko kiintymyksestä tai velvollisuudentunnosta vastoinkäymisiä kohdannutta isäänsä kohtaan Isabel allekirjoitti heti vihkiäisten jälkeisenä päivänä notaarin läsnä ollessa asiakirjan, jossa myönsi isälleen oikeuden osaan myötäjäisensä tuotosta, kaikkiaan 250 souta vuodessa. Kenties uusi vävy ei ollut täysin mieluisa, vaikka Sanxo Calbó antoikin avioliitolle hyväksyntänsä. Hän ei näytä kyenneen tuntemaan kiitollisuutta ja iloa tyttärensä uudesta vauraudesta ja anteliaisuudesta. Sen sijaan hän tunsu kalvavaa kateutta ja katkeruutta, ja tilanne kärjistyi melko pian.

Häistä ei ollut kulunut kovin kauan, kun Isabel tuli ras-kaaksi. Iloisen uutisen vuoksi nuoripari päätti ottaa lainan tehdäkseen asuintalossaan kunnostustöitä ja ostaakseen

uusia huonekaluja. Mutta kun Sanxo Calbó kuuli suunnitelmista, joutui hän suunniltaan ja uhkaili tytärtään ja vävyään.

Pere Roquer arveli oikeudessa kyseen olleen siitä, ettei appi halunnut heidän tuhlaavan varoja, jotka odotti perivänsä, mikäli Isabel kuolisi synnytykseen. Riski tai mahdollisuus oli todellinen, sillä noihin aikoihin naisia menehtyi usein lapsivuoteeseen ja vuosia aiemmin, sisarensa Ursulan kuoltua, Isabel oli tehnyt testamentin isänsä eduksi. Uhkailun yllättämänä ja suututtamana Isabel päätti kuitenkin muuttaa testamenttiaan. Hän kutsui luokseen notaari Cremadesin ja määräsi perijäkseen syntymättömän lapsensa. Isälleen hän jättäisi 500 soun vuotuisen eläkkeen. Hän määräsi myös, että mikäli sekä Sanxo Calbó että lapsi kuolisivat, menisi perintö siinä tapauksessa hänen tuoreelle aviomiehelleen Pere Roquerille.

Testamentin muutos ei miellyttänyt Sanxo Calbóa, ja saman vuoden heinäkuussa hän onnistui taivuttamaan Isabelin muuttamaan testamenttia uudelleen, jälleen omaksi edukseen. Sen jälkeen Sanxo Calbó alkoi suunnitella ja valmistella murhaa. Hän ei aikonut ottaa riskiä, että tytär tuhlaailisi varojaan, saati muuttaisi testamenttia vielä kerran.

Valencian kultakausi

Carmel Ferragund tuo artikkelissaan esiin, miten useat todistajat kertoivat Sanxo Calbón vaurauden ja helpon

elämän kaipuusta. Seikka, jota Ferragund ei kuitenkaan laajemmin pohdi tai käsittele, on noina päivinä Valenciassa vallinnut kiihkeän kilpailun ja vauraudella pröystäilyn ilmapiiri. Aiheesta saa käsitystä Robert I. Burns'n artikkelista: Burns on tarkastellut Valencian kuningaskunnan ja kaupungin historiaa pidemmällä aikavälillä, siitä lähtien kun Aragonian kuningas Jaume I laajensi valtakuntaansa ja valtasi Valencian takaisin maureilta. Kun 1200-luku oli Valenciassa elpymisen ja jälleenrakentamisen aikaa, oli 1300-luku puolestaan täynnä sotaa, tauteja, nälkää ja muita ongelmia. 1400-luvusta tuli Valencian kultakausi.

Silloin Valencia nousi Espanjan johtavaksi kaupungiksi. Kansainvälinen kauppa laajeni ilmiömäisesti ja Valencia alkoi kilpailla määräävästä asemasta Venetsian kanssa. Maanviljelyksestä tuli keinottelijoiden sarkaa, isot yrittäjät pakottivat eri aloilla pienemmät ulos liiketoimista, ja tämä koski jopa merirosvousta. Riisin, sokerin, viljan ja keramiikan tuotanto kukoisti, mutta erityisesti Valenciassa menestyi tekstiiliala, jolla Sanxo Calbón setä oli vaurastunut ja nauttinut suurta arvostusta.

Päätä huimaava uusi vauraus näkyi Valenciassa kaikkialla ja muutti kaupungin ulkonäköä täyttäen sen hienoilla palatseilla ja komeilla kirkoilla. Entistä syvempi railo muodostui vähävaraisempien luokkien ja vaurastuneiden, hedonistisella elämäntyyllillä ja tuoreilla ritarinarvoilla kerskailevien kauppiassukujen välille.

Tässä miljöössä ja ilmapiirissä Sanxo Calbón haaveet ja rikolliset toimet tulevat mielestäni paremmin ymmärrettäviksi. Hän näki, miten vaurautta, arvonimiä ja ylellisyyttä

kertyi lyhyessä ajassa yksille, kun samaan aikaan toiset köyhtyivät ja omaisuuksia menetettiin. Kilpailu oli kovaa ja nopeatempoista, ja vain häikäilemättömät ja päättäväiset pärjäisivät. Arvelen, että kaikkein katkerinta ja vaikeinta Sanxo Calbólle oli oman omaisuuden huvettua joutua seuraamaan sivusta läheistensä menestystä ja vaurastumista.

Toinen vaurauden tavoitteluun liittyvä seikka, josta Carmel Ferragund ei artikkelissaan puhu, mutta jota pidän mahdollisena ylimääräisenä vaikuttimena, on Isabelin isoäidin perintö. Mikäli tämä ilmeisen vauras nainen aikoi jättää omaisuutensa tyttärentyttärelleen, johon oli lujasti kiintynyt, kannatti Sanxo Calbón siinä tapauksessa varmistaa, että molemmat naiset kuolivat, mutta oikeassa järjestyksessä, kuten myös kävi. Saattoiko tämä olla Sanxo Calbón alkuperäinen suunnitelma ja selitys sille, miksi hän niin innokkaasti tarjoili marraskuussa ”kalman karamelleja” juuri näille kahdelle?

Syytetyn selitykset ja puolustukset

Oikeudenkäynnin aikana Sanxo Calbó puolustautui vuo-laasti ja kiihkeästi. Hän vakuutti syyttömyyttään ja yritti vierittää synn kuolemista muiden niskoille.

Ei ole yllättävää, että hän pyrki antamaan epäluotettavan kuvan varsinkin murhasyytöksiä esittäneestä vävystä. Hän kertoi oikeudelle, miten oli marraskuussa 1441 etsinyt

uutterasti parhaita mahdollisia lääkäreitä tytärtään ja sukulaisiaan hoitamaan, kun taas Pere Roquer oli ollut passiivinen. Todistajaksi Sanxo Calbó kutsui apteekkari Joan Amalricin, joka vahvistikin syytetyn ponnistelut parantajien löytämiseksi ja myös Pere Roquerin toimettomuuden tai suoranaisen piittaamattomuuden.

Sanxo Calbó vakuutti lisäksi oikeudelle, että Isabelin viimeisin testamenttimuutos oli ollut tyttären ikioma toive ja sen syynä oli Pere Roquerin väkivaltaisuus. Hän kertoi Isabelin jalan menneen sijoiltaan puolison pahoinpitelyn seurauksena. Todistajakseen hän kutsui Roca-nimisen parkitsijan, jonka läsnä ollessa heinäkuun testamentti oli tehty. Roca todisti isän ja tyttären lämpimistä väleistä ja kiintymyksestä monien vuosien ajalta.

Pere Roquer ei puolestaan kiistänyt oikeudessa väkivaltaa. Hän myönsi lyöneensä vaimoan toisinaan, muttei milloinkaan niin, että olisi aiheuttanut pysyvää vahinkoa, eikä hän ollut mielestään tehnyt mitään sellaista, mikä olisi selittänyt testamentin muuttamista. Vastaus voi vaikuttaa nykyihmisestä tunteettomalta, mutta on muistettava, että keskiajan lainsäätäjät eivät pitäneet vaimojen kurittamista aviomiehille rangaistavana tekona, kunhan vain kuritus ei ylittänyt kohtuuden rajaa. Pere Roquerilla ei siis ollut tarvetta asiaa peitellä tai kieltää; käytäntö ei ollut epätavallinen noina päivinä.

Yhdeksi syyppääksi Isabelin ja tämän isoäidin kuolemiin Sanxo Calbó tarjosi oikeudessa erästä maurilääkäreitä, jonka kertoi myskennelleen kalliiseen hintaan huonoa lääke-siirappia. Maureihin liittyvät yleiset epäluulot myrkkujen

Pere Roquerin talosta kiirii kimeitä tuskanhuutoja ja kovaäänistä vaikerrusta. Huolestuneet naapurit rientävät katsomaan, mitä on tekeillä. Heitä odottaa kynnyksellä järkyttävä näky.

Keskiajan Valenciassa mies syöttää sukulaisilleen myrky-makeisia perinnön toivossa. Pariisissa huhutaan parturista, jonka asiakkaat päätyvät aineksiksi suosituksen leipurin lihapiiraisiin. Falaisessa murhaajaksi epäillään emakkoa. Moncaden hovissa pohditaan, voiko unissakulkija syyllistyä murhaan.

Hannele Klemetilä tarkastelee teoksessaan kiehtovia keskiajan Euroopan murhatapauksia, joihin hän on törmännyt historiantutkijan työssään. Murhamotiiveina esiintyvät nykypäivän tapaan ahneus, kateus ja mustasukkaisuus, tekotavat vaihtelevat myrkyistä teräaseisiin.

Kirjassa kuvataan mukaansatempaavasti murhien suunnittelua ja toteutusta, niiden tutkimisprosessia, oikeudenkäyntejä ja rankaisemista sekä aikalaisten reaktioita. Värikkäät murhatapaukset sijoittuvat eri puolille Eurooppaa, ja ne avaavat kiinnostavia näkymiä menneisyyden ihmisten maailmankuvaan ja tapoihin tulkita oikeaa ja väärää.

Hannele Klemetilä on Berkshiren kreivikunnassa Englannissa asuva keskiajan kulttuurihistoriaan erikoistunut tutkija, tietokirjailija ja tiedetoimittaja. Hän on kirjoittanut kiitettyjä tietoteoksia, muun muassa keskiajan pyöveleistä ja sarjamurhaajamarsalkka Gilles de Raista. Klemetilän tuotanto käsittää kirjojen lisäksi esimerkiksi artikkeleita, kolumneja ja radiosarjoja. Hänen teoksensa ovat saaneet sekä kriitikkojen kiitoksia että laajan lukijakunnan.

DOCENDO
www.docendo.fi

91.6

Kannen kuvat: iStock
Kansi: Emilia Mensalo/
Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-382-991-6

